

רשות ניירות ערך

מחלקת תאגידיים

רחוב כנפי נשרים 22, ירושלים 9546434

טל': 02-6556444 פקס: 02-6513160

דוא"ל: corporate@isa.gov.il

www.isa.gov.il

עמדת סגל

עמדות סגל רשות ניירות ערך המובאות להלן הינן עמדות מקצועיות המשקפות החלטות ועמדות של הסגל בסוגיות הנוגעות ליישום דיני ניירות ערך. תוכן העמדות המפורסמות מנחה את הרשות והסגל בהפעלת סמכותם והציבור יוכל להשתמש בהן ולהחילן בנסיבות דומות.

11 במאי 2020

יז אייר תש"פ

עמדת סגל חשבונאית מספר 7-99 - השפעות משבר הקורונה על הגילוי והדיווח הכספי הנכלל בדוח רבעון ראשון 2020 ובדוחות עיתיים עוקבים

רקע

בתקופה האחרונה פוקד את העולם אירוע גלובלי בעל השלכות מאקרו כלכליות משמעותיות שמקורו בהתפשטות נגיף הקורונה (COVID-19, "הנגיף") במדינות רבות ברחבי העולם, ישראל ביניהן ("משבר הקורונה"). משבר זה, ומגבלות התנועה והפעילות שהוטלו בישראל ובמדינות העולם האחרות בניסיון למנוע את התפשטות הנגיף, מציבים בפני המשק אתגרים רבים, הבאים לידי ביטוי בירידה חסרת תקדים בפעילות העסקית, הן מבחינת עוצמתה והן מבחינת המהירות בה התרחשה. בעת האחרונה ננקטות פעולות שונות על ידי ישראל ומדינות העולם במטרה להתמודד עם השלכות הכלכליות של משבר הקורונה, לרבות הורדת ריביות, תכניות לרכישה כמותית של אג"ח ממשלתיות, מענקים, הלוואות מסובסדות, הנחות במיסים, ועוד.

השלכות משבר הקורונה והפעולות למניעת ההתפשטות מציבות אתגרים משמעותיים על פלח רחב של תאגידיים מדווחים בשוק ההון, הפועלים בענפים עסקיים שונים, הן אלה הנמצאים במעגלי החשיפה הישירים כנגזרת מתחומי הפעילות בהם הם פועלים, והן אלה הנמצאים במעגלי החשיפה העקיפים נוכח השפעות מאקרו כלכליות של המשבר, לרבות השפעתו על רמות הסיכון ויכולת גיוס אשראי והון בעת הנוכחית. לאור זאת, העת הנוכחית מאופיינת באי ודאות משמעותית בקשר עם המשך התפשטות הנגיף ומידת עוצמתו, וכן לגבי אופן ומשך היציאה מהמשבר, ובשינויים המשתנים באופן מהיר.

עיקרון הגילוי הנאות מהווה אבן יסוד בדיני ניירות ערך. המסחר בניירות ערך של תאגידים מדווחים מתבסס בראש ובראשונה על מידע שניתן על ידם, באמצעותו המשקיעים מכלכלים את צעדיהם ומקבלים החלטות השקעה מושכלות. דיווחי התאגידים המיידים והעתיים נועדו לאפשר למשקיעים לעמוד על מצבו של תאגיד ועל כדאיות ההשקעה בו, זאת בימים שבשגרה, וקל וחומר בעתות משבר כגון העת הנוכחית, המאופיינות באי ודאות משמעותית כאמור. בתקופה זו, מתן מידע איכותי וכמותי באשר להשפעות המשבר על התאגידים באופן רציף, הכרחי לשם שמירה על תפקודו התקיין של שוק ההון. הדוחות הכספיים של תאגידים מדווחים מהווים חלק מרכזי מהליך הדיווח הכספי וכן מהווים כלי מרכזי למימוש עיקרון הגילוי הנאות, ולהעברת המידע הכספי אודות עסקי התאגיד לציבור המשקיעים, אשר הכרחי לשם הערכת ביצועיו ולשם קבלת החלטת השקעה בניירות הערך שלו כאמור.

מפרוץ המשבר פרסם סגל הרשות הודעות סגל, עמדות סגל והקלות שונות בקשר לדיווחי והתנהלות התאגידים המדווחים בתקופה זו. בחודש מרץ פורסמה הודעת סגל באשר לגילוי הנדרש בדבר השלכות התפשטות נגיף הקורונה על הפעילות העסקית של התאגידים המדווחים ("הודעת הסגל").¹ במסגרת הודעה זו הדגיש סגל הרשות את החשיבות במתן מידע מפורט, מדויק ובזמן אמת בדיווחי התאגידים המדווחים (הן בדיווחים המידיים והן בדיווחים העיתיים) לציבור המשקיעים, בדבר השלכות משבר הקורונה על הפעילות העסקית, ככל שאלה מהותיות או עלולות להיות מהותיות.

כך, בהתאם להודעת הסגל, תאגידים מדווחים נדרשים לעדכן את ציבור המשקיעים באופן רציף ושוטף אודות התפתחויות מהותיות בקשר להשלכות אלה בדיווחים מידיים בהתאם להוראות תקנה 36 לתקנות ניירות ערך (דוחות תקופתיים ומידיים), התש"ל-1970 ("תקנות הדוחות"). כמו כן נדרשים לכלול גילוי איכותי וכמותי אודות השלכות המשבר בדוחות העתיים, ובכלל זה במסגרת דוח הדירקטוריון, בצורה ברורה, מפורטת, ולא סלקטיבית, שתאפשר למשקיעים להעריך בצורה מיטבית את ההשפעה על התאגיד ותכניו לתמודדות עמה.

עניינה של עמדת סגל זו במתן דגשים באשר לגילוי הנדרש במסגרת הדוח העיתי לרבעון ראשון לשנת 2020 ולדוחות העתיים העוקבים לפי העניין בקשר להשלכות משבר הקורונה. דגשים אלה נוגעים לגילויים הנדרשים במסגרת דוח הדירקטוריון בהתאם להוראות תקנות הדוחות, לגילויים הנדרשים במסגרת הדוחות הכספיים בהתאם להוראות תקני הדיווח הכספי הבינלאומיים (IFRS), ודגשים בקשר למספר נושאים נוספים.

יודגש כבר עתה כי לא ניתן להגדיר מודל גילוי אחיד בנוגע להערכת השלכות המשבר על התאגידים המדווחים. התאגידים נדרשים לכלול את הגילוי וליישם טיפול חשבונאי בדוחותיהם הכספיים בהתאם לנסיבות הספציפיות שלהם בסביבה הכלכלית הנוכחית. כן יודגש כי על אף היות דוחות רבעוניים ככלל דוחות תמציתיים באופיים, הרי שנוכח הנסיבות החריגות והשינויים המהותיים ביותר שאירעו בסביבה הכלכלית העסקית בתקופת הרבעון הראשון ולאחריו, הרי שיש להקפיד על

¹ לקישור להודעת סגל הרשות מיום 8 במרץ 2020 בדבר השלכות נגיף הקורונה על תאגידים מדווחים באתר רשות ניירות ערך [לחצו כאן](#).

מתן גילוי מפורט שיאפשר למשקיעים להעריך את השלכות משבר הקורונה על פעילות התאגיד בצורה מיטבית.

סגל הרשות מכיר בכך שבתקופה זו המאופיינת באי ודאות ובשינויים תדירים ומהירים במשק ובשווקים השונים, ביצוע הערכות ואומדנים באשר להשפעת משבר הקורונה על עסקי התאגיד בפרט ועל הכלכלה העולמית והמקומית בכלל, וגיבוש תכניות להתמודד עם השפעות אלה, הינם מאתגרים. עם זאת, הסברים אלה הנם בעלי חשיבות רבה למשקיעים לשם הבנת חוזקה ועמידותה של הפעילות העסקית של התאגיד בנסיבות הקיימות. לפיכך, על התאגיד לבצע הערכות אלה ובהתאם לכלול גילוי מתאים, וליישם טיפול חשבונאי בהתאם לתקני ה-IFRS, לפי מיטב הבנתו והערכתו על בסיס המידע הקיים, תוך פירוט הנחות המפתח ושיקולי הדעת המהותיים שהפעיל אשר עומדים בבסיס גילוי וטיפול חשבונאי זה, לרבות תחת תרחישים שונים תוך הכללת ניתוחי רגישות במקרים המתאימים לפי העניין והצורך.

בהקשר זה, סגל הרשות מבקש להדגיש כי במקרים המתאימים תאגיד רשאי לעשות שימוש בהגנה שנקבעה לעניין זה בסעיף 32א לחוק ניירות ערך, התשכ"ח-1968 ("חוק ניירות ערך"), באשר למידע צופה פני עתיד, בהתאם לתנאים הקבועים שם. מטבע הדברים ציבור המשקיעים יצטרך להתחשב בכך שחלק מהמידע המוצג בדוחות נמסר בתנאים חריגים של אי-ודאות ומבוסס על הערכות והנחות שונות. הדברים נכונים לא רק ביחס למידע צופה פני-עתיד, אלא גם ביחס למידע רב אחר הנמסר בדוחות, והנו פרי של הפעלת שיקול דעת ואומדנים, כגון הערכות שווי, יכולת המימון של התאגיד, וכדומה. אף שהערכות והנחות רבות עשויות שלא להתממש, עדיין יש ערך רב במסירת המידע כדי לשקף את האופן בו רואים התאגידים את פני הדברים. סגל הרשות יתחשב כמובן אף הוא באופי המיוחד של דוחות הרבעון הראשון של שנת 2020, על רקע הנסיבות שנוצרו במשק.

למותר לציין כי מטרתם של הדגשים המפורטים בעמדה זו, הינה להדגיש את הגילוי שממילא נדרש על פי דין ועל פי כללי ה-IFRS, והמחשת המצופה מהתאגידים המדווחים בבואם ליישם את דרישות הגילוי. ברי כי אין מדובר ברשימה סגורה של דגשים לגילוי הנדרש על פי דין ועל פי כללי ה-IFRS אלא דוגמאות להמחשה בלבד, והתאגידים המדווחים נדרשים להפעיל שיקול דעת ולכלול את הגילויים הרלוונטיים שיאפשרו למשקיעים לנתח את השלכות המשבר על פעילותם העסקית.

דגשים בנוגע לגילוי הנכלל בדוח הדירקטוריון

בהמשך לאמור בהודעת הסגל מחודש מרץ 2020 בקשר עם הגילוי הנדרש בדוח הדירקטוריון באשר להשלכות מהותיות של משבר הקורונה על התאגידים המדווחים, סגל הרשות מבקש להדגיש כי הסברי הדירקטוריון בהקשר זה צריכים להינתן בצורה ברורה ומפורטת, ובאשר לנסיבותיו הספציפיות של התאגיד ("tailor made" חלף גילויים גנריים) והענף בו פועל, על מנת לאפשר למשקיעים להעריך בצורה מיטבית את השלכות המשבר הצפויות על עסקי התאגיד, כפי

שהדירקטוריון מעריך אותן, וכן את תכניות התאגיד להתמודדות עם השלכות אלה. לשם כך, יש לספק גילוי שיאפשר הבנת מידע זה בצורה איכותית וכמותית.

יודגש כי בשל התפשטות נגיף הקורונה והעמקת המשבר בתקופה שלאחר מועד הדיווח לרבעון הראשון ועד למועד פרסום הדוח, הרי שיש לכלול גם גילוי בהתאם לאמור להלן להשפעות המהותיות ולהתפתחויות שאירעו בתקופה זו עד סמוך למועד פרסום הדוח, זאת בהתאם לתקנה 10(ב)(2), ותקנה 10(ב)(5) לתקנות הדוחות.

להלן דגשים להסברי הדירקטוריון בקשר עם השלכות משבר הקורונה תוך פילוחם למספר קבוצות לפי העניין:

א. גילוי להשלכות המשבר על תוצאות הפעילות בתקופת הדיווח, ולאחריה, לרבות סיכונים וחשיפות:

במסגרת הסברי הדירקטוריון אודות השינויים במצבו העסקי של התאגיד, תוצאות פעילותו ותזרימי המזומנים שלו, יש לכלול גילוי להשלכות משבר הקורונה, לרבות השלכות המשתקפות בנתונים הכספיים בהתאם לדוחות הכספיים לתקופת הדיווח וכאלה שטרם משתקפות בהם, ולרבות אומדן כמותי של השלכות אלה. זאת, על מנת שהמשקיע יוכל לנתח עד כמה ניתן להתבסס על ביצועי התאגיד לתקופת העבר, לשם הערכת ביצועיו בעתיד. בנוסף, יש להתייחס גם להשפעות המהותיות ולהתפתחויות שאירעו בתקופה זו עד סמוך למועד פרסום הדוח. גילוי זה צריך לכלול לכל הפחות את האמור להלן:

1) תיאור וניתוח המגמות החשובות, סיכונים וחשיפות מהותיים שנוצרו לתאגיד בשל השלכות משבר הקורונה והאופן שבו החברה מתמודדת עימם. לרבות השלכות על הפעילות העסקית היומיומית, ועל הסיכונים שנוצרו לתאגיד כתלות בענף בו פועל, באזור הפעילות ובנסיבות.

2) גילוי על ההשפעות הספציפיות של המשבר על תוצאות הפעילות של התאגיד, לרבות על הכנסות, עלויות משתנות, עלויות קבועות, ורווחיות התאגיד, והפעולות שנקטו על ידי התאגיד כדי להתמודד עם השפעות אלה. יש לכמת כמה שניתן השפעות אלה, ולשקול לכלול ניתוחי רגישות לפרמטרים המרכזיים המשפיעים על כך.

3) ניתוח המדדים התפעוליים והכמותיים (KPI's) העיקריים שהנהלה עושה בהם שימוש לצורך הערכת השפעת המשבר על הביצועים והיעדים התפעוליים של התאגיד ושל כל מגזר פעילות שהושפע מהותית מהמשבר. כמו כן ניתוח השפעות המשבר על מדדי NON GAAP שנכללו בדיווחי התאגיד בעבר. בהקשר זה ראו החלטת סגל 6-99 בדבר שימוש במדדים פיננסיים שאינם מבוססים על כללי חשבונאות מקובלים.²

4) בשל העובדה שבמהלך הרבעון הראשון ולאחריו הוטלו מגבלות תנועה בישראל ובמדינות שונות בעולם, לרבות צמצום כוח האדם והפעילות העסקית, תקופת הרבעון הראשון כוללת תקופה במהלכה הפעילות העסקית פעלה כרגיל, ותקופה במהלכה הפעילות העסקית הושפעה מהמגבלות שהוטלו. לפיכך, יש לכלול גילוי, תוך פיצול תוצאות תקופת

² לקישור להחלטה 6-99 באתר הרשות [לחץ כאן](#)

הדיווח, באופן שיאפשר הבנה וניתוח של ההשפעה של המגבלות שהוטלו על פעילותה העסקית של החברה תוך ניתוח התוצאות לתקופות האמורות, לרבות מתן גילוי להשפעה על מדדים תפעוליים רלוונטיים.

להלן דוגמאות לשאלות מפתח שניתן לשקול בעת גיבוש הגילוי שייכלל במסגרת הסברי הדירקטוריון בנוגע להשלכות המשבר על תוצאות הפעילות:³

- כיצד הושפע הביקוש למוצרים או השירותים הנמכרים על ידי התאגיד?
- כיצד הושפעו עלויות התאגיד (עלויות חו"ג, עלויות חדשות שנוצרו, עלויות תפעוליות)? ניתוח עלויות קבועות לעומת עלויות משתנות, השלכות של צמצום עלויות על פעילות התאגיד לטווח ארוך.
- מהי האסטרטגיה של החברה, לרבות צעדים לחסכון בעלויות הננקטים על ידי התאגיד, שינויים ארגוניים, הערכות תפעוליות ו/או פיננסיות וכיוב'?
- כוח אדם – מהי השפעת הנחיות הבריאות על תפקוד התאגיד, לרבות על שיעור כוח האדם העובד בתקופה זו, ומהן ההשלכות של צמצום בכוח האדם על הפעילות העסקית?
- כיצד משפיע המשבר על לקוחות מהותיים של החברה ועל ההכנסות הנובעות מהם?
- כיצד משפיע המשבר על שרשרת האספקה וערוצי הפצה של התאגיד?
- כיצד הושפעו סטאטוס, מועד להשלמה, תקציב של פרויקטים מהותיים?
- מה ההשפעה של תמיכה ממשלתית פוטנציאלית כלשהי ו/או החזרים מחברות ביטוח?
- האם ישנה הפרה או הפרות פוטנציאליות של חוזים מהותיים על ידי התאגיד או על ידי הצדדים עימם התקשר בחוזים אלה? האם ישנה מחלוקת עם צדדים כלשהם בנוגע לשאלת היות משבר הקורונה "כוח עליון"?

ב. גילוי להשלכות המשבר על היבטי נזילות, מצב פיננסי ומקורות מימון:

במסגרת הסברי הדירקטוריון אודות הערכת השלכות המשבר על מצבו הפיננסי של התאגיד, הנזילות, האיתנות הפיננסית, ומקורות המימון העומדים לרשותו ויכולתו לעמוד בפירעון התחייבויותיו, יש לכלול גילוי איכותי וכמותי אשר יאפשר ניתוח מקיף של ההשלכות האמורות, ושל הערכת התאגיד. במסגרת זו יש לפרט את עיקרי הנחות המפתח, שיקולי הדעת שהופעלו, ואת התרחישים השונים שהובאו בחשבון, אשר עומדים בבסיס הערכות התאגיד. ככל שהערכת התאגיד בנוגע ליכולתו לעמוד בפירעון התחייבויותיו רגישה יותר להנחות מסוימות (למשל הנחות בקשר להתמשכות המשבר, לקצב ההתאוששות והיציאה ממנו וכדומה), יש להרחיב את הגילוי, לרבות הכללת ניתוחי רגישות, מתן תרחישים שונים וכן הלאה. זאת, על מנת לאפשר למשקיעים להבין את השפעות המשבר על מצבו הפיננסי של התאגיד לאשורן. במסגרת זו יש להתייחס למשל לאמור להלן:

- 1) מקורות המימון העומדים לרשות התאגיד, ומידת הגמישות שלו לגיוס מימון נוסף במידת הצורך לשם פירעון התחייבויותיו והמשך מימון הפעילות העסקית והצמיחה בה; התייחסות לנכסים פנויים משעבוד ולקווי אשראי פנויים.

³ מובהר כי מדובר ברשימת שאלות להמחשה בלבד לשיקולים אותם ניתן לשקול בעת גיבוש הגילוי וכי אין מדובר ברשימה סגורה.

- 2) ככל שישנה התבססות על ניצול מקורות מזומנים הנמצאים בחברות אחרות בקבוצה, יש להתייחס למגבלות להעברת המזומנים ככל שישנם כאלה.
- 3) גילוי להפרות אמות מידה פיננסיות והשלכותיהן, או סיכון להפרות של אמות מידה פיננסיות ותכניות התאגיד להתמודד עם כך.
- 4) גילוי לפיגור בתשלומים (למשל תשלומי חכירה, תשלומי שכירות, תשלומי ריבית וכדומה) והשלכותיו, ותכניות התאגיד להתמודד עם כך.
- 5) קצב שריפת מזומנים של התאגיד (בפרט כאשר ישנו צמצום משמעותי בפעילות העסקית).

להלן דוגמאות לשאלות מפתח שניתן לשקול בעת גיבוש הגילוי שייכלל במסגרת הסברי הדירקטוריון בנוגע להשלכות המשבר על היבטי נזילות ומימון: ⁴

- כיצד משבר הקורונה משפיע על מצב הנזילות של התאגיד בטווח הקצר ובטווח הארוך יותר?
- מה ההשפעה על הסכמי המימון של התאגיד, האם התאגיד פועל לשינוי תנאי הסכמים אלה?
- האם התאגיד זכאי לתמיכה ממשלתית כלשהי?
- מה יתרת הנכסים הפנויים משעבוד של התאגיד?
- מה ההשפעה על עלות גיוס ההון והמימון ועל מקורות המימון העומדים לרשות התאגיד?
- האם התאגיד יכול לעמוד בהתחייבויותיו על פי הסכמי המימון?
- מה ההשפעה על עלויות הנדרשות לשם שמירה על יכולת היצור על מנת לעמוד בתכנית העסקית של התאגיד ו/או בפעילויות פיתוח שלו?
- האם השינוי במצב הנזילות משפיע על מדיניות חלוקת הדיבידנד של התאגיד?
- האם התאגיד צופה שיעמוד באמות המידה הפיננסיות להן מחויב בהתאם להסכמי המימון?
- מה הצעדים בהם בכוונת התאגיד לנקוט כדי להתמודד עם קשיי נזילות או אי ודאויות בהיבטים אלה?

ג. גילוי לתכניות התאגיד במבט צופה פני עתיד:

נוסף על תיאור השלכות משבר הקורונה על פעילות התאגיד הנוכחית ועד בסמוך למועד פרסום הדוח, יש חשיבות רבה למשקיעים להבין את ההשפעות העתידיות האפשריות של המשבר, תחת תרחישים שונים, וכן את תכניות התאגיד להתמודד עם השלכות אלה בתרחישים השונים. סגל הרשות מכיר בכך שהכללת מידע כאמור תוך גיבוש הנחות והערכות שונות, באשר לעניינים שאינם בשליטת התאגיד, מאתגרת את התאגידים בתקופת אי ודאות זו, ומטבע הדברים היא נתונה לשיקול דעת רחב. עם זאת, מידע עתידי זה משמעותי ביותר מנקודת מבטם של המשקיעים בעת הנוכחית, על מנת לסייע להם להבין את השלכות המשבר, הסיכונים שנוצרו לתאגיד, ותכניות התאגיד מנקודת מבט ההנהלה והדירקטוריון.

⁴ מובהר כי מדובר ברשימת שאלות להמחשה בלבד לשיקולים אותם ניתן לשקול בעת גיבוש הגילוי וכי אין מדובר ברשימה סגורה.

זאת, לרבות תוך שימוש בתנאים הקבועים בסעיף 32 לחוק ניירות ערך לצורך הגנה באשר למידע צופה פני עתיד.

לפיכך, לעמדת סגל הרשות מתן מידע תחזיתי עשוי לסייע בידי המשקיעים להבין בצורה טובה יותר את ההשלכות הצפויות של אירועי המשבר על התאגיד ולעמוד על תכניותיו המרכזיות להתמודד עם ההשלכות, הסיכונים והחשיפות הנובעים מהמשבר תחת התרחישים העיקריים אותם בחן התאגיד. על מידע כאמור להינתן, תוך פירוט ההנחות העומדות בבסיסו, מקורות העומדים לרשות התאגיד להוציא את תכניותיו אל הפועל, והכללת ניתוחי רגישות להשפעת הפרמטרים המרכזיים, בין אם בשליטת התאגיד ובין אם לאו, כדוגמת - משך התמשכות המשבר, התמשכות המגבלות המוטלות על ידי מדינות העולם וישראל ביניהן, הנחות בדבר יציאה מהמשבר וכדומה.

התאמה לנסיבות ספציפיות ולמאפייני הענף

כאמור לעיל, יש לכלול את הגילוי, לרבות גילוי על השפעות כמותיות של המשבר, והמגמות המתפתחות והצפויות להערכת התאגיד בשים לב לנסיבות הספציפיות של התאגיד ולענף בו פועל, לתקופת הדיווח ולתקופה ממועד הדיווח ועד למועד פרסום הדוחות.

לשם המחשה בלבד:

לגבי תאגידי הפועלים **בענף הנדל"ן המניב** יש לבחון את הצורך במתן גילוי לשיעור שטחי המסחר/המשרדים הסגורים ביחס לסך השטחים, התקופה בה הם סגורים והערכות לגבי משך הסגירה, והשפעה על תוצאות הפעילות; שיעור גביית דמי השכירות וניתוח מדדים מקובלים; הקלות שניתנו על ידי התאגיד בדמי שכירות של השוכרים; ניתוח עלויות משתנות ביחס לעלויות קבועות לרבות ניתוח עלויות קבועות המתהוות לתאגיד בגין נכסים שהפעילות העסקית בהם הושבתה ועוד.

לגבי תאגידי הפועלים **בענף הנדל"ן היזמי**, יש לבחון את הצורך במתן גילוי להשפעת המשבר על מחירי המכירה של הדירות; שיעור שיווק הדירות למועד הדוח ולמועד פרסום הדוח; השפעת המשבר על קצב התקדמות הקמת הפרויקטים ומועדי השלמה עדכניים להערכת התאגיד לפרויקטים מהותיים ועוד.

לגבי תאגידי הפועלים **בענף הקמעונאות והאופנה** יש לבחון את הצורך במתן גילוי למקורות ההכנסות של התאגיד (למשל ניתוח ההכנסות אונליין ביחס לשאר הכנסות התאגיד בתקופת הדיווח, ניתוח המגמות והערכות השלכות המשבר); השפעה של סגירת חנויות על הפעילות העסקית; עמידת התאגיד בתשלומי שכירות בהתאם לחוזי שכירות וככל שלא עמד בתשלומים אלה תיאור החשיפה הנובעת מכך, ניתוח עלויות קבועות ביחס לעלויות משתנות ועוד.

לגבי תאגידי הפועלים **בענף הליסינג, ענף התיירות, ענף התיירות**, יש לבחון את הצורך במתן גילוי להשלכות המשבר על הפעילות העסקית, הערכת התאגיד להשפעות עתידיות נוספות (למשל שיעור הזמנות לתקופות עתידיות ביחס לשיעור הזמנות לתקופה מקבילה אשתקד וכיוב'); התקשרויות בחוזים חדשים, ביטולים של הזמנות קיימות; לגבי תאגידי המאופיינים בשיעורי מינוף גבוהים

והסתמכות על מקורות מימון וגיוסים לצורך מחזורי חוב בצורה שוטפת, יש לבחון את הצורך
בניתוח ההשלכות על יכולת מחזור חובות; ועוד.

לגבי **בתי השקעות**, יש לבחון את הצורך במתן גילוי מעודכן בדבר הרכב התנועה בנכסים המנוהלים
ועוד.

גילוי בדוח הדירקטוריון בדבר תזרים מזומנים חזוי

תקנה 10(ב)(14) ותקנה 48(ג)(13) לתקנות הדוחות קובעות חובת צירוף גילוי בדבר תזרים מזומנים
חזוי בדוח העיתי בהתקיים סימני אזהרה כהגדרתם בתקנות. בהקשר זה סגל הרשות מבקש
להדגיש כי בהתאם להוראות התקנות תאגיד נדרש לבסס ולפרט את ההנחות העומדות בבסיס
התזרים החזוי המצורף. לעניין זה יש ליישם את הדגשים המפורטים בעמדה זו בעניין גילוי אודות
הנחות, הערכות ותכניות התאגיד בקשר עם השלכות משבר הקורונה המתוארים לעיל, בהתאמה.

נוסף לכך, מקרים בהם מתקיים האמור בתקנה 10(ב)(14)(א)(4) לתקנות הדוחות, קרי דירקטוריון
התאגיד קבע כי אין בגירעון בהון החוזר או בהון חוזר לתקופה של שנים עשר חודשים או תזרים
מזומנים שלילי מתמשך מפעילות שוטפת, כדי להצביע על בעיית נזילות בתאגיד, הרי שנדרש לפרט
את הבחינה שקיים הדירקטוריון, ואת הנימוקים להחלטתו תוך פירוט הפרמטרים האיכותיים
והכמותיים עליהם התבסס הדירקטוריון לצורך קביעה זו, זאת כפי שהודגש על ידי סגל הרשות
בשאלה ותשובה 105.7.⁵ סגל הרשות מדגיש כי בתקופה זו, במסגרת נימוקי הדירקטוריון לקביעתו
כאמור, יש להתייחס גם להשפעות משבר הקורונה על הפעילות העסקית של התאגיד כמודגש
בעמדה זו.

נוסף על האמור סגל הרשות מפנה תשומת לב לשו"ת בדבר האפשרות לכלול בתזרים החזוי ניתוחי
רגישות אודות משתנים שאינם תלויי שוק בתקופת משבר הקורונה – ראו פרסום סגל הרשות מיום
7 במאי 2020.⁶

גילוי אודות הערכות שווי מהותיות ומהותיות מאוד בהתאם לתקנות הדוחות

תקנה 8 לתקנות הדוחות כוללת הוראות בדבר דרישות הגילוי והצירוף של הערכות שווי מהותיות
ומהותיות מאוד בהתאמה, לדוחות העיתיים של תאגידי מדווחים. עמדת סגל 105-23 : פרמטרים
לבחינת מהותיות הערכות שווי וההבהרה שפורסמה לעמדה זו, מתייחסות לפרמטרים לקביעת
מהותיות הערכות שווי וכוללות הבהרות נוספות כמפורט שם.^{7, 8}

⁵ לקישור לשאלה ותשובה 105.7 באתר רשות ניירות ערך [לחץ כאן](#)

⁶ לקישור באתר הרשות לשאלות ותשובות בקשר לתקופת משבר הקורונה - [לחץ כאן](#)

⁷ לקישור לעמדת סגל משפטית 105-23 – פרמטרים לבחינת מהותיות הערכות שווי, באתר רשות ניירות ערך [לחץ](#)

[כאן](#); לקישור להבהרה לעמדת הסגל (שאלות ותשובות) באתר הרשות [לחץ כאן](#).

⁸ לקישור באתר הרשות לשאלות ותשובות בקשר לתקופת משבר הקורונה, הכוללות שאלה ותשובה בקשר לצירוף
הערכות שווי לבחינת ירידת ערך פעילות בתקופה זו, [לחץ כאן](#)

בהתאם להוראות תקנה 8ב(ט) לתקנות הדוחות, שימשה הערכת שווי מהותית או מהותית מאוד בסיס לקביעת ערכם של נתונים בדוח התקופתי, לרבות קביעה כי אין צורך בשינוי ערכם של נתונים כאמור, יינתן גילוי לפרמטרים שונים המפורטים בתקנה זו, לרבות זיהוי נושא ההערכה, עיתוי ההערכה, שווי נושא ההערכה, זיהוי המעריך ואפיונו, מודל ההערכה, ופירוט ההנחות שלפיהן ביצע מעריך השווי את ההערכה.

כפי שצוין ברקע לעמדת סגל זו, בתקופה זו המאופיינת באי ודאות ושינויים תדירים ומהירים במשק ובשווקים השונים, ישנה חשיבות יתרה להבנת הערכות התאגיד בדבר השלכות המשבר על פעילותו העסקית, וההנחות, האומדנים ושיקולי הדעת העומדים בבסיסן. **בדומה לכך, תוצאות הערכות שווי בעת הנוכחית מאופיינות בסיכון מדידתי רב, לפיכך ישנה חשיבות יתרה לגילוי של המודל, ההנחות, ההערכות שבבסיסו ודרך ביסוסן. לפיכך, סגל הרשות מבקש להדגיש את חשיבות מתן הגילוי הנדרש בהתאם להוראות תקנה 8ב(ט) כאמור, באופן מלא, ברור ומפורט, ובמסגרתו יש להתייחס גם לאמור להלן.**

למותר לציין כי הנושאים המפורטים להלן באים להדגיש את הגילוי שממילא נדרש על פי התקנה ולפיכך אין מדובר ב"רשימה סגורה". יחד עם זאת ראה סגל הרשות לנכון להדגיש עניינים מסוימים על מנת להבהיר את המצופה ביישום דרישות התקנות בכלל, ובעת הנוכחית בפרט.

- **מודל הערכת השווי** – אחת הדרכים הקיימות לעריכת הערכות שווי מקום בו קיימת אי ודאות רבה לגבי פרמטר מסוים כגון, משך הזמן עד להתגברות על המגיפה או באשר לשאלת חזרתה, היא שימוש בתרחישים שונים. באופן זה כל תרחיש בהערכת השווי נערך על פי הערכות והנחות מנוטרלות אי הוודאות שבפרמטר זה. ככל שהמודל העומד בבסיס הערכת השווי הינו מודל מבוסס תרחישים, יש לכלול פירוט של מאפייני התרחישים, המשקל שניתן לכל תרחיש, מדוע נבחרו תרחישים ומשקלות אלה; שיעורי ההיוון שהונחו לתזרימים בכל תרחיש בנפרד לרבות רכיביו (מנוף, מחיר הון עצמי והון זר וכדומה) וכיצד נקבעו שיעורים אלה.
- **הנחות המפתח העומדות בבסיס הערכות השווי וניתוחי רגישות** – יש לכלול גילוי מפורט להנחות אלה כנדרש בתקנה 8ב(ט), תוך פירוט הפרמטרים המרכזיים המשפיעים על הנחות אלה וניתוחי רגישות להשפעת שינויים בפרמטרים אלה על השווי שנקבע. ככל שהונחו הנחות שונות לגבי מגזרים שונים יש לתת פירוט כאמור לגבי כל אחד מהם בנפרד, אך ניתן להתייחס לפער בין המגזרים השונים במונחים איכותיים, ובלבד שיהיה בכך די על מנת לספק גילוי נאות למשקיעים.
- ככל שהערכת השווי לקחה בחשבון את אי הוודאות בדרך אחרת מאשר במודל תרחישים, לדוגמא דרך פרמיה נוספת לשיעור ההיוון, יש לתת גילוי לגודל הפרמיה ולדרך בה ביסס מעריך השווי גודל זה.
- אי הוודאות העתידית והמשבר עד עתה, יכולים להשליך גם על תוחלת התזרים העתידי. לפיכך נדרש גילוי הולם באשר להנחות התזרים העתידי ולביסוסן. הגילוי צריך להיות בעל משמעות. כך לדוגמה, יתכן שבמסגרת הערכת השווי הוערך כי בשל השפעת המגיפה ייפגעו הכנסות התאגיד, אך מנגד יזלו גם חומרי הגלם או שכר העבודה, כך שסך הפגיעה התזרימית תהיה

קטנה מהפגיעה הנובעת מהירידה בהכנסות. במקרה זה הגילוי צריך להתייחס גם לכך, באופן שלמשקיע יהיו הפרטים המהותיים באשר להנחות הערכת השווי וביסוסן.

נוסף על האמור, סגל הרשות מפנה תשומת הלב לשו"ת בדבר צירוף הערכות שווי שנועדו לצורך בחינת ירידת ערך שליחידה מניבת מזומנים בתקופת משבר הקורונה - ראו פרסום סגל הרשות מיום 7 במאי 2020.⁹

דגשים בנוגע להשלכות משבר הקורונה על הדוחות הכספיים

בהתאם להוראות ה-IFRS, מטרתם של הדוחות הכספיים היא לספק מידע לגבי המצב הכספי, הביצועים הכספיים ותזרימי המזומנים של ישות, שהוא שימושי למשתמשים לצורך קבלת החלטות כלכליות, וכן להראות את תוצאת ניהול המשאבים על ידי ההנהלה. בכדי להשיג מטרה זו, הדוחות מספקים מידע לגבי הנכסים, ההתחייבויות, ההון, הכנסות והוצאות ורווחים והפסדים, השקעות על ידי בעלים וחלוקות לבעלים, ותזרימי המזומנים של ישות. מידע זה, יחד עם המידע שנכלל בביאורים, מסייע למשתמשים בדוחות בחיזוי תזרימי המזומנים העתידיים שלה, ובפרט של העיתוי ושל מידת הוודאות שלהם.¹⁰

תקן חשבונאות בינלאומי 34, דיווח כספי לתקופות ביניים ("IAS 34") קובע כי ישות תכלול בדוחות הכספיים לתקופת ביניים הסבר לגבי אירועים ועסקאות שהם משמעותיים להבנת השינויים במצב הכספי ובביצועי הישות מאז תום תקופת הדיווח השנתית האחרונה.

כפי שתואר ברקע לעמדה זו, משבר הקורונה התפשט והעמיק בישראל ובמדינות העולם במהלך תקופת הרבעון הראשון ולאחריה. ביחס לתאגידים מדווחים רבים, הנסיבות בתקופה זו השתנו באופן משמעותי ביחס לנסיבות ששררו למועד הדוח השנתי האחרון, ולפיכך ובהתאם להוראות ה-IFRS, במסגרת הדוחות הכספיים לרבעון הראשון ולרבעונים העוקבים לפי העניין וההתפתחויות, על תאגידים לכלול גילויים מורחבים ביחס לאלה אשר נכללים בדוחות רבעוניים בימים שבשגרה, באשר לשינויים משמעותיים שחלו במצב הכספי ובביצועי התאגידים, בשל השלכות משבר הקורונה, להנחות שהיוו בסיס לטיפול החשבונאי בעניינים אלה, ולאומדנים ולשיקולי הדעת המשמעותיים שהונחו כפי שיפורט להלן. בתקופת אי ודאות זו על התאגידים המדווחים להקפיד על מתן גילוי מלא וזאת על מנת שהדוחות הכספיים יהיו שימושיים לצורך קבלת החלטות על ידי המשתמשים בהם.

⁹ לקישור באתר הרשות לשאלות ותשובות בקשר לתקופת משבר הקורונה - [לחץ כאן](#)
¹⁰ סעיף 9 לתקן חשבונאות בינלאומי 1, הצגת דוחות כספיים ("IAS 1").

כפי שצוין ברקע לעמדה זו, סגל הרשות מכיר בכך שהכנת הדוחות הכספיים לרבעון הראשון לשנת 2020 נעשית בתקופה המאופיינת באי ודאות משמעותית ובסביבה כלכלית משתנה. סגל הרשות מצפה כי התאגידים יעשו שימוש במידע הטוב ביותר הזמין והעומד לרשותם בעת יישום כללי ה-IFRS, תוך הפעלת שיקול דעת וגיבוש אומדנים בצורה המיטבית המתאפשרת על בסיס מידע זה.

עוד יצוין כי בעת הנוכחית, ייתכנו מקרים בהם בנסיבות דומות, יופעלו שיקולי דעת, יוערכו אומדנים ויונחו הנחות שונים על ידי תאגידים שונים. לפיכך, ישנה חשיבות יתרה להקפדה על מתן גילוי מלא ומותאם לנסיבות התאגיד, ולרבות לאומדנים, להנחות ולשיקולי דעת אלה כמתואר בהמשך. ברי כי יש לבחון באופן שוטף באם מידע חדש מצריך עדכון של אומדנים ושיקולי דעת שיושמו בדוחות הכספיים.

כפי שצוין, השלכות משבר זה על הנתונים הכספיים בדוחות הכספיים לרבעון הראשון עשויות להיות רבות ומשמעותיות. כך למשל בין הנושאים שעשויים להיות מושפעים בצורה מהותית:

- השפעה על הערכת התאגיד את יכולתו להמשיך ולפעול כעסק חי, השפעות על מצב פיננסי ועל יכולת התאגיד לעמוד בפירעון התחייבויותיו;
- גילויים לאומדנים ושיקולי דעת משמעותיים שיושמו בדוחות הכספיים;
- בחינת אירועים שאירעו לאחר מועד הדיווח – אירועים מחייבי תיאום וכאלה שאינם מחייבי תיאום;
- השפעה על היבטי מדידה של נכסים והתחייבויות בדוחות הכספיים, פיננסים ולא פיננסים- מדידת שווי הוגן של נכסים לא סחירים, ירידות ערך של נכסים מוחשיים (רכוש קבוע, מלאי וכו') ונכסים בלתי מוחשיים (מוניטין, חוזים בלתי מוחשיים אחרים), ירידות ערך השקעות בחברות כלולות, ירידת ערך נכסים פיננסיים, הכרה בהפסדי אשראי ועוד;
- השפעה על התקיימות תנאים להכרה בהכנסה ועל יישום הוראות ההכרה בהכנסה;
- השפעה על שינויים בהסכמי חכירה;
- השפעה על הכרה בהתחייבויות והפרשות;
- השפעה על מענקים ממשלתיים;
- השפעה על תשלומים והטבות לעובדים;
- השפעה על מדידת מיסים נדחים; ועוד.

יודגש כי מדובר בדוגמאות בלבד וכי תאגידים נדרשים לבחון את השלכות המשבר על מדידה והכרה של כלל פריטי הדוחות הכספיים בהתאם להוראות ה-IFRS ולכלול גילויים מתאימים וזאת מתוך נקודת המבט הסובייקטיבית של התאגיד בהתאם לנסיבותיו, וזאת חלף גילויים גנריים.

סגל הרשות מבקש להדגיש מספר דגשים לגבי מספר נושאים שעשויים להיות מושפעים ממשבר הקורונה באופן מהותי כאמור לעיל, כדלקמן.

א. בחינת נאותות הנחת העסק החי וגילויים בדבר אי ודאויות מהותיות בקשר עם במצב הפיננסי

בעת בחינת הנחת העסק החי ומצב פיננסי של תאגיד בהתאם לתקני ה-IFRS, תאגיד נדרש לבחון את השפעת משבר הקורונה על מצבו העסקי והפיננסי, על יכולתו להמשיך ולפעול כעסק חי, ועל יכולתו לעמוד בפירעון התחייבויותיו, ולכלול גילוי מפורט במסגרת ביאור לדוחות הכספיים (ביאור ראשון בדרך כלל) בנוגע להערכתו ולהנחות העומדות בבסיס הערכות אלה, ככל שמשבר הקורונה משפיע באופן מהותי או עלול להשפיע באופן מהותי על התאגיד. כך למשל, ככל שלהערכת התאגיד קיימת אי ודאות בקשר ליכולתו לעמוד בפירעון התחייבויותיו, אשר אינה מגיעה לכדי ספקות משמעותיים באשר ליכולתו להמשיך ולפעול כעסק חי, התאגיד נדרש, בהתאם להוראות ה-IFRS, לכלול גילוי מפורט באשר להנחות העומדות בבסיס הערכות אלה, לרבות תכניות ההנהלה וסבירות התממשות. יוזכר כי במסגרת בחינה זו יש להביא בחשבון אירועים שאירעו עד למועד פרסום הדוחות הכספיים.¹¹

במסגרת תיאור השלכות המשבר על המצב העסקי הפיננסי של התאגיד, ככל שהן מהותיות או עלולות להיות מהותיות, יש לכלול מידע איכותי וכמותי שיאפשר למשתמשים להבין השלכות אלה. כך למשל, השפעות על עמידת התאגיד באמות מידה פיננסיות¹² לרבות סיכון לאי עמידה באמות מידה פיננסיות; מקורות מימון שעומדים לרשות התאגיד ויכולתו לגייס מקורות מימון נוספים במידת הצורך, השפעת המשבר על תוצאות הפעילות העסקית (השפעה על הכנסות, עלויות); קצב שריפת מזומנים של התאגיד (בפרט כאשר ישנו צמצום משמעותי בפעילות העסקית); וכן הלאה.

סגל הרשות מבקש להדגיש כי ככל שהערכת התאגיד בנוגע ליכולתו לעמוד בפירעון התחייבויותיו רגישה יותר להנחות מסוימות (למשל הנחות בקשר להתמשכות המשבר, לקצב ההתאוששות והיציאה ממנו וכדומה), נדרש להרחיב את הגילוי, לרבות הכללת ניתוחי רגישות במידת הצורך. זאת, על מנת לאפשר למשקיעים להבין את השפעות המשבר על מצבו הפיננסי של התאגיד לאשורן.

בהקשר זה סגל הרשות מבקש להסב תשומת הלב כי בהתאם להוראות תקנה 10(ב)(14) לתקנות הדוחות, אחד מסימני האזהרה אשר בהתקיימם תאגידיים מדווחים¹³ נדרשים לכלול דוח תזרים מזומנים חזוי במסגרת דוח הדירקטוריון, הוא חוות דעת או דוח סקירה של רואה החשבון המבקר הכולל הפניית תשומת לב המתייחסת **למצבו הפיננסי** של התאגיד. בהקשר זה יודגש כי מחד, **התאגידיים נדרשים לכלול גילוי שיאפשר להבין את הערכתם בנוגע להשלכות המשבר על מצבם הפיננסי, באופן בו ברור באם הגילוי מתייחס לאי ודאות הנוגעת למצב הפיננסי או להשפעה על עסקי התאגיד אשר אינה משפיעה על יכולת התאגיד לעמוד בהתחייבויותיו (למשל השלכות משבר הקורונה מהותיות על עסקי התאגיד, כגון צמצום משמעותי בפעילות העסקית, אולם אינן**

¹¹ ראו סעיפים 16-14 לתקן חשבונאות בינלאומי 10, אירועים לאחר תקופת הדיווח.

¹² כך לדוגמא, ככל שהחברה מחויבת לעמוד באמת מידה פיננסית של NOI חלקי חוב פיננסי נטו, והחברה מושפעת באופן מהותי מהמשבר, הרי שיש להבהיר מהו ה-NOI החדשי הנוכחי של החברה באופן שיאפשר למשקיעים להעריך את יכולת עמידתה של החברה באמת המידה בהתאם להערכותיהם בקשר עם התמשכות המשבר.

¹³ תקנת משנה זו חלה על תאגידיים מדווחים אשר קיימות להם נכון למועד פרסום הדוח תעודות התחייבות במחזור, וזאת כמפורט בתקנות הדוחות.

משפיעות על יכולת הפירעון של התאגיד את התחייבויותיו); ומאידך, על רואה חשבון מבקר, אשר כולל בדוח הסקירה או בחוות דעתו לפי העניין, פסקה הפניית תשומת לב, לנסחה באופן ברור כך שיובן באם הפנית תשומת לב זו הינה לאי ודאות במצב פיננסי או באם מדובר בהפניית תשומת לב לביאור בדבר השלכות המשבר, אשר אינן משפיעות על יכולת התאגיד לעמוד בהתחייבויותיו.

האמור נכון בימים שבשגרה ובפרט בתקופה זו.

ב. שיקולי דעת משמעותיים ואומדנים מהותיים בדוחות הכספיים

בהתאם להוראות תקן חשבונאות בינלאומי 1, הצגת דוחות כספיים ("IAS 1"), יש לכלול גילוי לשיקולי דעת שהופעלו על ידי ההנהלה בתהליך יישום המדיניות החשבונאית של תאגיד, ושיש להם השפעה משמעותית ביותר על הסכומים שהוכרו בדוחות הכספיים.¹⁴ כמו כן דורש התקן גילוי למידע לגבי הנחות שהניחה לגבי העתיד ולגורמים עיקריים אחרים לחוסר ודאות באומדנים שנכללו בדוחות הכספיים.¹⁵

בימים שבשגרה, בעת מדידת אומדנים בדוחות הכספיים, תאגידיים נדרשים להכרעות סובייקטיביות מורכבות. ככל שגדל מספר המשתנים וההנחות שמשפיעים על התוצאות העתידיות האפשריות, כך הכרעות אלה הופכות לסובייקטיביות יותר ומורכבות יותר.¹⁶ קל וחומר בתקופת המשבר הנוכחית, ובשים לב לאי הודאות השוררת באשר להתפתחות משבר הקורונה, השלכותיו, התאוששות ממנו ועוד.

לפיכך, סגל הרשות מדגיש כי יש להקפיד הקפדה יתרה על הכללת הגילוי המלא הנדרש בהתאם להוראות IAS 1 בנוגע לשיקולי הדעת המשמעותיים שיושמו על ידי התאגיד לצורך הכנת הדוחות הכספיים ובנוגע לאומדנים המהותיים הנכללים בהם, תוך פירוט הנחות המפתח שהונחו בגיבושם (לרבות באשר להתמשכות משבר הקורונה); הרגישות של הערכים בדוחות להנחות, לשיטות ולאומדנים שעמדו בבסיס חישובם; תוצאות החישוב בתרחישים שונים; הסבר לשינויים שבוצעו בהנחות שנקבעו בדוח השנתי האחרון בהתייחס לערכים אלה; וכל גילוי נוסף שיאפשר למשתמשים להבין את מה שהונח על ידי התאגיד לצורך גיבוש אומדנים אלה.¹⁷ על הגילוי להיות מותאם ספציפית לנסיבות של התאגיד, ולא גנרי.

ג. השפעות של אירועים שאירעו לאחר תקופת הדיווח

משבר הקורונה התרחב והעמיק בישראל ובמדינות העולם במהלך הרבעון הראשון לשנת 2020 ולאחר מועד הדיווח. תקן חשבונאות בינלאומי 10, אירועים לאחר תקופת הדיווח ("IAS 10"),

¹⁴ סעיף 122 ל- IAS 1.

¹⁵ סעיף 125 ל- IAS 1.

¹⁶ סעיף 127 ל- IAS 1.

¹⁷ בעניין זה ר' סעיפים 129-133 ל- IAS 1.

קובע הוראות בדבר הטיפול והגילוי לגבי אירועים שאירעו בתקופה זו, תוך אבחנה בין אירועים מחייבי תיאום לאירועים שאינם מחייבי תיאום.

סגל הרשות מדגיש כי תאגידים נדרשים לבחון, בהתאם לנסיבות הספציפיות שלהם, את האירועים שאירעו לאחר מועד הדיווח, ולהפעיל שיקול דעת באם אירועים אלה מחייבי תיאום אם לאו. בעת הפעלת שיקול דעת זה יש לבחון האם האירועים שופכים אור על אירועים שהתרחשו למועד הדיווח, או שמדובר בשינוי תנאים שחל לאחר מועד הדיווח. ככל ששיקול דעת זה בעל השלכה מהותית על הערכים המוצגים בדוחות הכספיים, יש להסבירו תוך פירוט נימוקי התאגיד להחלטתו. יודגש כי על אף שיכולים להיות מספר אירועים שלכולם קשר למשבר הקורונה באופן זה או אחר, ההחלטה באם הם מחייבי התאמה עשויה להיות שונה. לפיכך, יש לבחון כל אירוע בנפרד ביחס לנסיבות הספציפיות של התאגיד.

אם תאגיד קובע כי אירוע אינו מחייב תיאום, עליו לכלול גילוי בהתאם להוראות IAS 10 בדבר אופי האירוע, ואומדן ההשפעה הכספית שלו, ככל שמעשי. עם זאת, ככל שהתאגיד סבור שאין זה מעשי לכלול אומדן השפעה כספית של האירוע, סגל הרשות מעודד מתן הערכה של אומדן זה, אשר עדיף לגישתו על אי מתן הערכה כלל.

ד. מדידת שווי הוגן וירידות ערך נכסים

כפי שתואר לעיל, בהתאם להוראות IAS 34, יש לכלול גילוי לאירועים המשמעותיים להבנת השינויים במצב הכספי ובביצועי הישות מתום תקופת הדיווח השנתית האחרונה, כגון ירידת ערך מלאי לשווי מימוש נטו; הכרה בהפסד מירידת ערך נכסים פיננסיים, רכוש קבוע, נכסים בלתי מוחשיים, נכסי חוזה מלקוחות, ועוד; שינויים בנסיבות עסקיות או כלכליות המשפיעים לרעה על שווי הוגן של נכסים פיננסיים והתחייבויות פיננסיות (בין אם אלה מוכרים בשווי הוגן או בעלות מופחתת); שינויים בשווי הוגן נכסים אחרים ועוד כמפורט בתקן זה, ולפי העניין.¹⁸

על אף אי הודאות המאפיינת את התקופה הנוכחית, ברי כי תאגידים נדרשים למדוד את הנכסים וההתחייבויות בהתאם לנדרש על פי הוראות ה-IFRS, ולכלול גילוי בהתאם במקרים המתאימים.

סגל הרשות מדגיש כי יש לכלול גילוי מלא בנוגע להערכות התאגיד באשר לשוויים ההוגנים של הנכסים וההתחייבויות במקרים הנדרשים, ולירידות ערך שהוכרו, בהתאם להוראות התקנים הרלוונטיים, וככל שחל שינוי משמעותי בהתאם להוראות IAS 34. יש להקפיד על מתן הגילוי שיאפשר להבין את הנחות ההנהלה ושיקולי הדעת שהופעלו, בדומה למתואר בסעיף ב לעיל, ובהתאם לדרישות המפורטות בתקנים הרלוונטיים (IAS 36, IFRS 13, IFRS 9, IFRS 7, IAS 2), וכן הלאה).

עוד בהקשר זה סגל הרשות מבקש להדגיש כדלקמן:

¹⁸ יודגש כי בהתאם להוראות IAS 34, רשימת האירועים המפורטים בו אינה ממצה ועל כן תאגיד נדרש להרחיב את הגילוי ביחס לכל שינוי משמעותי ביחס לזה שנכלל בדוח השנתי האחרון.

- למותר לציין כי לצורך מדידות שווי הוגן וירידות ערך תאגיד רשאי להסתייע במעריך שווי חיצוני אולם אין חובה לכך. יוזכר כי הוראות תקנה 8 בתקנות הדוחות באשר לגילוי וצירוף הערכות שווי מהותיות ומהותיות מאוד חלות גם על הערכת שווי המבוצעת על ידי התאגיד באופן עצמאי כאמור.
- בהתאם להוראות תקן חשבונאות בינלאומי 36, ירידת ערך נכסים ("IAS 36"), יש לבחון ירידת ערך של נכס כאשר מתקיימים סממנים לירידת ערך בהתאם למפורט בתקן זה.¹⁹ **על התאגידים להפעיל שיקול דעת בעת הבחינה באם מתקיימים סממנים לירידת ערך בהתאם להוראות התקן**, למשל בחינה באם השינויים שאירעו בתקופה זו בסביבה העסקית והכלכלית, בעלי השפעה שלילית על התאגיד; האם ערך הנכסים נטו של התאגיד גבוה משווי השוק שלו; האם זוהו סימנים לירידות בשווי הנכס בשוק; האם הביצועים הכלכליים של הנכס גרועים מאלה שנחזו; ועוד²⁰, ולכלול גילוי באשר לשיקול דעת זה ולביסוסו.
- יודגש כי **בבחינת קיומם של סממנים לירידת ערך**, לעמדת סגל הרשות ובהתאם להוראות IAS 36, לא ניתן לקזז את השפעתו של סימן שלילי עם השפעתו של סימן חיובי. בעניין זה ראו החלטת אכיפה חשבונאית 2-14 בדבר קיזוז סימנים חיוביים ושלייליים בעת בחינת הצורך בבדיקת ירידת ערך.²¹
- **הסתמכות על הערכת שווי שובצעה על ידי מעריך שווי, אשר כוללת הסתייגות** – הערכות שווי המהוות בסיס למדידה של ערכים בדוחות הכספיים, צריכות לכלול את הגילוי הנדרש בהתאם לתקנה 8 בתקנות הדוחות, ובפרט לכלול גילוי מפורט להשלכות משבר הקורונה על הערכת השווי, ההנחות העומדות בבסיסה, מודל ההערכה וכו' (בעניין זה ראו גם דגשים המפורטים בחלקה הראשון של עמדת סגל זו, בקשר לגילוי אודות הערכות שווי מהותיות ומהותיות מאוד בהתאם לתקנות הדוחות). **למותר לציין כי הערכת שווי אשר כוללת הסתייגות של מעריך השווי באשר לשווי הנקבע (למשל אמירה לפיה נוכח אי הודאות השוררת לא ניתן לאמוד את השלכות המשבר על שווי הנכס), אינה יכולה להוות בסיס לשווי הוגן של הנכס לצורך הדוחות הכספיים של התאגיד**. אמירות שאינן מצביעות על אי יכולת להסתמך על תוצאת הערכת השווי, אלא רק מצביעות על הגברת אי הוודאות וסיכוני המדידה, צריכות להבחן לפי המקרה, ואין בהן בהכרח משום פסילה של היכולת להסתמך על הערכה שכזו.

ה. השלכות משבר הקורונה על יישום הוראות IFRS 9 ומודל הפסדי אשראי חזויים

תקן דיווח כספי בינלאומי 9, מכשירים פיננסיים ("IFRS 9"), קובע מסגרת מבוססת עקרונות המשמשת, בין היתר, בעת הפעלת שיקול דעת על ידי תאגיד לשם בחינת הצורך בהכרה בהפסדי אשראי חזויים בגין נכסים פיננסיים, הנמדדים בעלות מופחתת או בשווי הוגן דרך רווח כולל אחר,

¹⁹ בהתאם להוראות IAS 36, לגבי מוניטין ונכסים בלתי מוחשיים בעלי אורך חיים שימושי בלתי מוגדר, הבחינה נעשית אחת לשנה, ובהתקיים סממנים לירידת ערך.

²⁰ יש לבחון כמינימום את הסממנים לירידת ערך המפורטים בסעיף 12 ל-IAS 36.

²¹ לקישור להחלטת האכיפה באתר הרשות [לחצו כאן](#).

ובעת הערכת תרחישים צופי פני עתיד. הוראות IFRS 9 משפיעות באופן משמעותי על גופים שפעילותם העסקית היא מתן אשראי, אך לא רק. ברי כי תאגידים נדרשים לבחון את השפעות משבר הקורונה על מדידת מכשירים פיננסיים, לרבות בקשר עם בחינת הצורך בהכרה בהפסדי אשראי חזויים ומדידתם. בעניין זה פרסם ה-IASB בחודש מרץ 2020 דגשים באשר ליישום מודל הפסדי אשראי חזויים בתקופת משבר הקורונה.²²

בעת יישום הוראות IFRS 9, תאגידים נדרשים לגיבוש הערכות ואומדנים שונים, אשר עשויים להיות מושפעים באופן משמעותי מהשלכות משבר הקורונה. כך למשל בחינה באם שינוי תנאים של מכשיר פיננסי הוא מהותי, בחינה האם חלה עלייה משמעותית בסיכון האשראי, באמידת תחזיות של תנאים כלכליים עתידיים לצורך חישוב הפסדי אשראי חזויים ועוד. בשים לב לאי הוודאות ולתנאים הכלכליים ששוררים בעת הנוכחית, יש לבצע הערכות אלה בצורה זהירה ומבוססת עד כמה שניתן, תוך שימוש במידע הטוב ביותר הזמין לתאגיד. בנוסף לכך, בעת בחינת עליה בסיכון אשראי של לוויים, ובחישוב הפסדי אשראי חזויים, יש להביא בחשבון גם השפעות של צעדים שננקטו על ידי גורמים שונים במדינה למתן תכניות סיוע ותמיכה, ככל שניתנו ללוויים; ותחזיות כלכליות ארוכות טווח המבוססות על המידע הטוב ביותר אשר עומד לרשות התאגיד.

סגל הרשות מדגיש את החשיבות במתן גילוי מפורט, כמותי ואיכותי, באשר להערכות התאגיד, להנחות ולשיקולי הדעת העומדים בבסיסן, לרבות בקשר עם האמור לעיל, זאת בהתאם להוראות IAS 34 ולהוראות תקן דיווח כספי בינלאומי 7, מכשירים פיננסיים – גילויים, וזאת על מנת לאפשר למשתמשים להבין את ההנחות, האומדנים ושיקול הדעת שהופעל בעת מדידת הנכסים הפיננסיים, ובעת הערכת הפסדי האשראי החזויים כאמור.

כך למשל, יש לכלול מידע איכותי וכמותי אודות השפעת משבר הקורונה על מדיניות חיתום האשראי ועל מדידת הפסדי האשראי; עדכון גילוי חובות בפיגור ביחס לדוח השנתי וניתוח איכותי של ההלוואות בפיגור; ככל שחל שינוי משמעותי בהתפלגות תיק האשראי לפי חשיפה לענפי משק ביחס לדוח השנתי, נדרש עדכון הגילוי; ככל שקיים ענף משק אשר חשוף באופן מיוחד לניתוח השפעות משבר הקורונה, יש לבחון את הצורך בהרחבת הגילוי; ועוד.²³

1. השלכות משבר הקורונה על הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי והגילוי

מגבלות העבודה שהוטלו על ידי המדינה ומגבלות הגישה למקומות שונים עשויות לגרום לסיכונים בתהליכים ולפגיעה באיכות וחוזק הבקורות הפנימיות של התאגיד הקשורות לדיווח הכספי ולגילוי. מטבע הדברים התאגידים פועלים לגיבוש צורת עבודה שתאפשר המשכיות עסקית. סגל הרשות מדגיש כי יש לבחון השפעות צורות עבודה אלה על אפקטיביות הבקורות הפנימיות על הדיווח הכספי והגילוי, ולקבוע בקורות חלופיות במידת הצורך. כמו כן, סגל הרשות מפנה תשומת הלב לדרישות תקנה 38ג(ב) לתקנות הדוחות, לפיה במסגרת הדוח הרבעוני על הבקרה הפנימית תובא התייחסות הדירקטוריון והנהלת התאגיד האם במהלך תקופת הדיווח הובא לידיעתם אירוע או ענין שעשוי

²² לקישור לפרסום של ה-IASB בעניין זה [לחץ כאן](#).

²³ מודגש כי מדובר בדוגמאות בלבד וכי יש לכלול גילוי בדבר שינויים משמעותיים בגילויים שנכללו בדוח השנתי, כפי שצוין לעיל.

לשנות את הערכת האפקטיביות של הבקרה הפנימית, כפי שהובאה בדוח השנתי או הרבעוני האחרון, לפי המאוחר, וככל שאירע אירוע כאמור, יש לפרט את המידע הנדרש בהתאם לתקנה זו, ולרבות גילוי אודות האירוע, והשפעתו על הערכת אפקטיביות הבקרה הפנימית. במסגרת זו יש לפרט את הביסוס למסקנת הדירקטוריון וההנהלה בקשר להשפעת האירוע (כך למשל, התייחסות לשינויים שנערכו בבקורות הפנימיות לשם התאמה למצב החדש, וכדומה).

ז. עבודת רואה החשבון המבקר

רואה חשבון מבקר מהווה שומר סף קריטי בשוק ההון. תפקידו לגבש חוות דעת עצמאית בהתאם להוראות תקני הביקורת, באם הדוחות הכספיים של התאגיד משקפים, מכל הבחינות המהותיות, את מצבו הכספי של תאגיד, ואת תוצאות פעילותו, את השינויים בהון ותזרימי המזומנים שלו בתקופות הכלולות בדוחות אלה, וזאת בהתאם להוראות ה-IFRS והדין.

משבר הקורונה והתקופה הנוכחית המאופיינת באי וודאות משמעותית בסביבה הכלכלית והעסקית, יוצרים אתגרים גם עבור רואה החשבון המבקר בבואו לבצע את עבודת הביקורת והסקירה, לפי העניין. עם זאת, חשיבות עבודת רואה החשבון המבקר, וגיבוש חוות דעת עצמאית על הדוחות הכספיים של תאגיד, תוך גישה של ספקנות מקצועית, אשר קריטית בימים שבשגרה, מקבלת משנה תוקף בתקופת המשבר הנוכחית, לשם שמירה על דוחות כספיים איכותיים, אמינים ושימושיים לשם קבלת החלטות השקעה על ידי המשקיעים.

כפי שפורט בהרחבה לעיל, הדוחות הכספיים בתקופה זו כוללים הערכות רבות הנתונות לשיקול דעת משמעותי ולאומדנים המבוצעים על ידי התאגידים, הן בקשר להערכתם את מצבם הפיננסי ואת השפעת משבר הקורונה על פעילותם העסקית, והן בקשר לערכי הנתונים הכספיים בדוחות הכספיים. סגל הרשות מדגיש כי רואי החשבון המבקרים נדרשים ליישם את תקני הביקורת והסקירה לפי העניין בזהירות הראויה המתבקשת, תוך יישום גישה של ספקנות מקצועית, ואיסוף ראיות מספקות לשם ביסוס מסקנתם.